

Författare: Christina Scheffel Birath

Titel: Med. Dr., Leg psykolog

Telefon: 0707-36 27 69

Mail: .scheffel-birath@sll.

Avhandlingens titel: Women with alcohol problems seeking treatment – Underlying individual and psychosocial characteristics

Disputationen ägde rum 29/1 2010 på Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet, Solna.

Spridning: Sverige

Finansiärer:

Mobilisering mot narkotika

Beroendecentrum Stockholm

De fysiologiska konsekvenserna av riskfyllt drickande kommer snabbare för kvinnor än för män bland annat beroende på en till vissa delar olika ämnesomsättning samt att fördelningen vätska/fett i kroppen är annorlunda. Till de allvarigare fysiologiska konsekvenserna för kvinnor av alkoholförtäring hör bland annat olika cancerformer (till exempel bröstcancer och strupcancer), hjärt- och kärlsjukdomar och diabetes. I takt med att kvinnors drickande har ökat, har även särskilda behandlingsalternativ för kvinnor etablerat sig. Svensk forskning har visat att kvinnor lyckades bättre i behandling om de får hjälp på en mottagning anpassad för kvinnor jämfört med om de får behandling på en mottagning som vänder sig till både män och kvinnor.

Avsikten med denna avhandling var att undersöka kvinnor som söker hjälp för sina alkoholproblem. Vi ville närmare studera underliggande individuella och psykosociala karaktäristika för kvinnorna i denna svenska grupp. Vi avsåg även att undersöka olika faktorer som kan påverka behandlingsutfall mätt i alkoholkonsumtion, nöjdhet med behandling samt upplevelse av stress i relation till alkoholkonsumtion för kvinnor i behandling för sina alkoholproblem.

I den första studien som var en kvalitativ studie av de 20 första kvinnorna i kohorten, undersöktes journalanteckningar för att förklara hur kulturella faktorer påverkar kvinnors drickande i Sverige. Studien visade att kvinnorna kände sig stämplade på grund av sina alkoholproblem samt att de kände sig frustrerade över att de upplevde att samhället behandlar män och kvinnor med alkoholproblem på olika sätt. De flesta (95%) beskrev en problematisk uppväxt med upplevelser av misshandel, såväl verbal, fysisk som sexuell. De flesta var också uppvuxna med minst en (1) förälder som hade missbruksproblem. Kvinnorna beskrev att deras eget drickande hade utvecklats sedan tonåren då de börjat experimentera med alkohol och sedan fortsatt med detta in i vuxenlivet. Vid studiens genomförande hade de utvecklat ett problematiskt drickande både som socialt drickande och mer privat i ensamhet.

Den andra studien avsåg att undersöka det privata drickandet hos 50 kvinnor, dels avseende känslotillstånd och förväntningar på förändringar i känslotillstånden vid drickande, dels om deras upplevelse av relationen till föräldrarna påverkade behandlingsutfallet. I studien framkom att de flesta upplevde negativa känslor före ett typiskt dryckestillfälle som de avsåg att hantera med hjälp av alkoholen. Som grupp betraktat så minskade kvinnorna sitt drickande signifikant under behandlingen. Resultaten visade även att 82 % av kvinnorna var uppvuxna med alkoholproblem hos en eller båda föräldrarna. Endast 12 % tyckte att de hade en positiv relation till båda föräldrarna.

I den tredje studien undersöktes 134 svenska kvinnor som fick långtidsbehandling och 152 amerikanska kvinnor som fick en korttidsbehandling för sina alkoholproblem. Korttidsbehandlingen innebar att man endast fick några behandlingstillfällen som huvudsakligen fokuserades på att kartlägga drickandet, rådgivning om hur man kan förändra sitt drickande samt hur man kan bli bättre på att uppnå resultat avseende minskat drickande. De svenska kvinnorna drack signifikant mycket mer före behandlingen jämfört med de amerikanska. Resultaten visade dock att båda grupperna minskade sitt drickande efter genomgången behandling. De viktigaste framgångsfaktorerna för gynnsamt behandlingsresultat var beredskap att förändra sitt drickande, samt att vara nöjd med behandlingen.

Den fjärde studien hade som syfte att undersöka om gruppen svenska kvinnor som frivilligt söker hjälp för sina alkoholproblem på en alkoholtvättning är en heterogen grupp avseende personlighetsdrag samt upplevd psykologisk hälsa. I studien undersöktes 134 kvinnor. Resultaten visade att kvinnorna kunde delas in i två olika grupper (kluster). *Kluster 1* omfattade kvinnor som uppvisade personlighetsdrag (somatisk och psykisk ångest, stresskänslighet, bitterhet, misstro) som avvek signifikant från normalpopulationens medelvärden. De skattade även sin psykologiska hälsa under den senaste veckan (psykisk energi, sinnesstämning, nervositet, ensamhet) till en icke tillfredsställande nivå. *Kluster 2* omfattade kvinnor som uppvisade personlighetsdrag som inte avvek från normalpopulationens medelvärden: de skattade även sin psykologiska hälsa som relativt tillfredsställande. Kvinnorna i de båda klustren drack i genomsnitt samma mängd alkohol både vid behandlingens start och vid avslutning, dock behövde kvinnorna i Kluster 1 signifikant fler besök för att uppnå samma minskning som kvinnorna i Kluster 2.

Sammanfattningsvis så visar studierna i denna avhandling att de svenska kvinnor som söker hjälp för sina alkoholproblem är en grupp kvinnor med relativt sett allvarliga alkoholproblem som hade utvecklat diagnosen alkoholberoende. Trots den höga konsumtionen av alkohol hade de ännu anknytning till arbetsmarknaden, bostad samt vårdnaden av minderåriga barn. Upprätthållandet av allt detta var troligen förenat med stora ansträngningar. Kvinnorna själva upplevde att de dessutom ansågs tillhöra en grupp med negativa förtecken i samhället. Möjligheten att få behandling för sina alkoholproblem upplevde de som värdefull och merparten av kvinnorna minskade sitt drickande vid behandlingens slut och hade då antingen slutat dricka helt eller drack en mindre mängd alkohol, som kan anses riskfri avseende fysiologiska och psykologiska komplikationer.